

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De heer F. Rijkaart
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 27 januari 2026

betreft Evaluatie van het experiment met een nieuw stembiljet bij de Europees Parlementsverkiezing in 2024

ons kenmerk 179581

Geachte heer Rijkaart,

De leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 27 november 2025 met antwoorden op vragen over de evaluatie van het experiment met een nieuw stembiljet bij de Europees Parlementsverkiezing in 2024.¹ De leden van de **PVV**-fractie hebben naar aanleiding van uw brief nog enkele vervolgvragen.

Op 2 december 2025 werd bekend dat de gemeente Borne stopt met het experiment met de nieuwe stembiljetten bij de komende gemeenteraadsverkiezingen. RTV Oost stelt hierover: "De volgende verkiezingen moet je gewoon weer met een groot biljet stemmen in Borne. Tijdens de proef met een kleiner formaat waren er te veel ongeldige stemmen. Daarnaast willen raadsleden komende verkiezingen met hun naam op het biljet staan, om verwarring te voorkomen. (...) Toch kleven er ook nadelen aan de kleinere versie: je moet niet één, maar twee bolletjes aankruisen. Voor zowel de partij als de kandidaat. Niet iedereen deed dat, waardoor relatief veel stemmen ongeldig waren. Afgelopen verkiezingen was 0,48 procent ongeldig in Borne, tegenover het landelijk gemiddelde van 0,27 procent. Ook staan er geen namen, maar nummers op het stembiljet. Gemeenteraadsleden vrezen dat ze daardoor moeilijker te vinden zijn op het biljet, komende gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026."² Kunt u aangeven hoe u de door de gemeente Borne genoemde nadelen van het ontbreken van de naam van de kandidaat en het relatief hogere aantal ongeldige stemmen duidt?

Ook gaven gemeenteraadsleden in Borne aan: "Toch was dat foutenpercentage, 0,2 procent, voor de VVD reden om af te zien van het kleine stembiljet. Omdat er bij de gemeenteraadsverkiezingen met een kleinere kiesdeler wordt gewerkt dan bij de Kamerverkiezingen. Ongeldige stemmen hebben dan verhoudingsgewijs een grotere negatieve invloed op het eindresultaat."³ Kunt u aangeven of u deze zorg over het hogere foutenpercentage ten opzichte van de kleinere kiesdeler bij de gemeenteraadsverkiezingen onderkent? Bent u bereid om nadere maatregelen te nemen om te voorkomen dat

¹ Kamerstukken I 2025/26, 35455, P.

² 'Borne stopt als enige proef met kleiner stembiljet', RTV Oost, 2 december 2025, via: <https://www.oost.nl/nieuws/3593149/borne-stopt-als-enige-proef-met-kleiner-stembiljet>.

³ 'Raad Borne zet ook streep door klein stembiljet bij gemeenteraadsverkiezingen', RTV Oost, 10 december 2025, via: <https://www.oost.nl/nieuws/3595575/raad-borne-zet-ook-streep-door-klein-stembiljet-bij-gemeenteraads-verkiezingen>.

datum 27 januari 2026

ons kenmerk 179581

blad 2

ongeldige stemmen bij experimenten een verhoudingsgewijs grotere negatieve invloed op het eindresultaat kunnen hebben?

In uw brief van 27 november 2025 verwijst u in uw beantwoording op de vraag over concrete indicatoren voor de monitoring naar de onderwerpen in artikel 18 van het besluit. Tegelijkertijd stelt u dat er aan de evaluatie onderwerpen worden toegevoegd, zoals het lerend vermogen van de kiezer. Kunt u duiden of door het willekeurig toevoegen van te evalueren onderwerpen de beoordelingssystematiek van het experiment niet aangetast wordt en zo het risico ontstaat dat met extra onderwerpen wordt toegewerkt naar een wenselijke uitkomst van het experiment?

Ook lezen deze leden in uw brief: "Tenslotte zal bij de evaluatie opnieuw gekeken worden naar het advies van de Kiesraad waarin wordt geadviseerd om het experimentenbesluit aan te passen, zodat de gevallen waarbij de kiezer het bolletje bij een voor die partij niet-bestaand kandidaatnummer aankruist, de stem toegerekend kan worden aan de lijsttrekker van de betreffende partij.". Kunt u aangeven waarom u die aanpassing nu niet direct doet bij de gemeenteraadsverkiezingen, om zo een onnodig hoog aantal ongeldige stemmen bij de experimenteergemeenten te voorkomen? Bent u bereid om dit alsnog aan te passen bij de komende gemeenteraadsverkiezingen?

De leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

I.M. Lagas MDR

Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken